

Sygn. akt I CSK 3415/22

POSTANOWIENIE

Dnia 6 lipca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku C. B.

z udziałem M. B. , Rzecznika Praw Dziecka i Prokuratora Prokuratury Okręgowej w G.

przy udziale Prokuratora Generalnego

o nakazanie powrotu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką za granicę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 6 lipca 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej Prokuratora Generalnego

od postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 16 grudnia 2020 r., sygn. akt I ACa (....),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną Prokuratora Generalnego od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 16 grudnia 2020 r., sygn. akt I ACa [...] Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych

przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Według wiążących w postępowaniu kasacyjnym ustaleń faktycznych (art. 398¹³ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) wnioskodawca C. B. i uczestniczka M. B. są rodzicami małoletniej S. b. urodzonej w dniu 5 listopada 2010 r. w Niemczech. Od 2013 r. wnioskodawca i uczestniczka, z uwagi na nieporozumienia, zamieszkali osobno na terenie Niemiec. Bezpośrednią opiekę nad córką sprawowała uczestniczka, natomiast wnioskodawca utrzymywał kontakt z córką. W 2016 r. został orzeczony rozwód małżeństwa wnioskodawcy i uczestniczki. Małoletnia pozostawała pod opieką uczestniczki. Wnioskodawca utrzymywał kontakt z dzieckiem oraz łożył na jej rzecz alimenty do czasu uzyskania zwolnienia z tego obowiązku z uwagi na stan zdrowia. Małoletnia realizowała obowiązek edukacyjny uczęszczając do szkoły w Niemczech.

W latach 2014-2016 kontakty te odbywały się pod nadzorem Urzędu ds. Młodzieży, ale w kolejnych latach wnioskodawca miał możliwość zabierania córki

do swojego mieszkania, także z nocowaniem. Wnioskodawca chciał sprawować nad córką opiekę w większym zakresie i w związku z tym wszczął postępowanie przed sądem niemieckim dotyczące zakresu kontaktów z małoletnią.

W dniu 18 lipca 2019 r. uczestniczka bez wiedzy i zgody wnioskodawcy wywiozła córkę do Polski, z zamiarem stałego tutaj pobytu. Uczestniczka bez konsultacji z wnioskodawcą zapisała małoletnią do Prywatnej (...) Szkoły w L..

Wnioskodawca dowiedział się o wyjeździe córki, w momencie, gdy dziecko nie stawiało się na zaplanowane z nim kontakty. Wówczas ustalił w szkole w Niemczech, do której córka uczęszczała, że będzie ona realizować obowiązek edukacyjny w Polsce. Wnioskodawca wniósł sprawę do sądu niemieckiego, który tymczasowym zarządzeniem z dnia 30 września 2019 r. określił miejsce pobytu córki przy ojcu i nakazał jej powrót.

Sądy *meriti* uznały, iż uczestniczka bezprawnie uprowadziła małoletnią urodzoną w Niemczech i posiadającą obywatelstwo tego kraju, nie dzielając podnoszonych w toku postępowania przez uczestniczkę zarzutów co do niewłaściwej opieki nad dzieckiem ze strony wnioskodawcy, jak również odnośnie do zarzutu znęcania się przez niego nad dzieckiem. Sądy obu instancji zwróciły uwagę, iż z opinii OZSS w G. wynika, że uczestniczka zbyt dużo przekazuje córce informacji o toczącym się postępowaniu, co negatywnie wpływa na jej relacje z wnioskodawcą jako jej ojcem. Biegli stwierdzili, że uczestniczka manipuluje córką. W czasie wysłuchania przez Sąd pierwszej instancji małoletnia podała, że wnioskodawca jej nie odwiedza i że brakuje jej ojca (k. 136).

Sąd drugiej instancji wskazał, że uczestniczka nie wykazała dowodowo, by po 2015 r. zgłaszała odpowiednim władzom o jakichkolwiek aktach agresji wobec niej ze strony wnioskodawcy, a wobec tego, zachowanie wnioskodawcy w stosunku do niej nie było przyczyną wyjazdu z córką do Polski. Sąd odwoławczy podkreślił też, że opinia OZSS nie potwierdza, by uczestnik stosował wobec dziecka przemoc.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

W ocenie Prokuratora Generalnego zaskarżone orzeczenie jest sprzeczne z naczelną zasadą dobra dziecka. Dziecko ma już ukończone 10 lat i w toku postępowania sprzeciwiło się powrotowi do Niemiec. Prokurator powołał się też na orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w świetle którego, o ile dziecko osiągnęło pewien stopień dojrzałości, władze mają obowiązek jego wysłuchania i powinny zachować ostrożność w podejmowaniu działań oczywiście przez dziecko nieakceptowanych, albowiem automatyczne wykonanie obowiązku przekazania dziecka w trybie konwencji haskiej z 1980 r. może stwarzać bardzo skomplikowane sytuacje, kolidujące z ochroną praw i interesów dziecka. Ponadto Sąd drugiej instancji nie dokonał, w kontekście „poważnego ryzyka” ujętego w art. 13 konwencji haskiej z 1980 r., wnikliwej oceny tego, w jaki sposób decyzja nakazująca powrót małoletniej do Niemiec w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się postanowienia wpłynie na zakres praw i interesów dziesięcioletniego dziecka, oderwanego od matki i rodziny macierzystej, umieszczonego w pieczy zastępczej.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Wbrew stanowisku Prokuratora Generalnego przyjęte przez Sądy obu instancji ustalenia faktyczne za podstawę rozstrzygnięcia oraz szczegółowa ocena prawna odzwierciedlona w uzasadnieniach orzeczeń nie pozwalają na zakwalifikowanie ich jako oczywiście nieprawidłowych w przedstawionym wyżej rozumieniu. Na marginesie tylko należy zauważyć, iż pierwotnie Prokurator Prokuratury Okręgowej, po przeprowadzeniu postępowania dowodowego przed Sądem pierwszej instancji, poparł żądanie wnioskodawcy (k. 233) oraz wnosił o oddalenie apelacji uczestniczki (k. 345 i 474). W związku z czym już choćby z tego względu nie może być mowy o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.